

„Мен тәуелсіз елдің ұланымын“
 Қазақстан – тарихы сонау сақтардан бастау алған, бейбіт те көркем, әрі бөлек ел. Мен туған жерімді шексіз сүйемін! Маңсақта да, жашағанда да, жақанды да бөтенді де құшақтама басыдан „тәуелсіз еліміз“ бұл күнді тасармақ бойы армандаған. Дегенмен бүгінгі күн ертеңгі тарих. (дегендей), Сол себепті болашақ пен елдің ертеңгі жастардан қолында деп ойлаймын.

Көк байрағымыз көкке 1991де көтерілгенін әр қазақ біледі. Ал сол желтоқсанның бәрі елі үшін еңбек еткен Елбасының жүрі ауыр еді. Ойлана қарасам, бүгінде біз үшін аманмайтан есік жоқ. Көрші елдермен тереземіз таң, дайырақ мемлекетіміз. Ендігі кезек бізде тәрізді. Құлағымыздағы бар мерекендікті пайдалансақ, Орта Азиядағы көшбасшылық ролімізді күшейтіп, әлемдік аренадағы орнымызды нығайтуымыз қажет. Бұл мақсатта жүзеге асырудың жолдары көп. Осы тұста ұлы Абайдың: „адам адамда тек біліммен озбақ“ деген дана сөзі есіме түседі. Әскеріміз ұрпаққа тәрбие беруде бүгінгі таңдағы өзекті мәселелерді ескеру қажет.

Президентіміз Қасым-Жомарт Тоқаевтың пікірінше, егер ең алдымен техникалық бағытта бала назар аударуымыз керек. Мен бұл пікірмен келісемін, әрі болашақта осы бағытта еңбек етсемін деп сенемін. Қаржылық сауаттылықта, елді ұйымдастыруда өз үлесімді қосуға асығарын. Әзірге бұл сала өте нашар дамыған. Дегенмен, „көшпеліліктің таңдауы – менің де таңдауым“ деген

пікірден ашық болуымыз тиіс. Абай айтамын, "Көп айтса көңді, жұрт айтса бағды." дейтін нағандардақ қатарынан болмаймыз. Яғни ақынның қалауы — индивидуалдік қабілеттің дамуы. Сонда ғана жастар өздерінің бөлек ойлауда, бөлек әрекет етуді үйреніп еліне зор пайдасын тигізер еді.

Дегенмен елімізді үздіктердің қатарынан қоры үшін тек білім мен жолмен емес, мәдениет, спорт бағыттарынан да алға басу қажет. Қазақтың қаз-қадары ақшамен білекті де жүректі болған. Елімізден еш кетпейтін Жұбыланды, Жаурызбай тәрізді батырларымыздық; Абай, Кенесарыдай хандардық; Мәшһүр пен Ашадай батырлардың жүректері бізден ба деймін?! Осы батырлардың жолын жалғап, қарусыз күресте елінің машауып көтеріп жүрген бауырларымыз көп. Сонымен машауып, қарсақасқа батылбай, елі үшін өтіп жүрген еңбегі ауқаттап, мемлекетіміздің артық әлемдік саясатта пай ететін бір жақта, Димаш пен Сәкендей алып жақта машауып-боз.

Сөз соңында, ел ертеңін болжау — оқай іс емес екендігін айтқым келеді. Дегенмен, оттан да астақ отақпын үшін аялбай еңбек етуіміз қажет. "Білектің күшімен қайзаның үшінмен" келген қадірлі жерде тәуелсіздікті сақтау — біздің міндет. Өзіміз жүрегімізнен шыққан өлеңімізмен: "Тұтан жерім — менің атам бесігім, Ашар болған сұрағанда есің."

Паралар мен дақаларды өсірген

Қатар жүрсін бейбіт күнмен есіміз!" деп сөзіңді қаратқандықтаймын.

Шалсырма - 2

- 1) Қалтасында екі қойда қайдан ^{етістік} табырған білмей күмәніп,
басқа уотарға жүргенде, Шекер қойда да оңі жайтаетуған
қобон еді.
- 2) қшырасты - етістік
- 3) шаруасона
- 4) тұс айтатын
- 5) артоқшыласты
- 6) зерттеулерінде
- 7) сүйектеңдігі
- 8) жетекшілігімен
- 9) созаң

Мен тәуелсіз елдің ұланғайымын
 Біздің еліміз - Қазақстан. Бұны тәуелсіз мемлекет
 Біз осы тәуелсіз елдің бір тұтасымыз.
 Қазақстан 18-ші ғасырдан тәуелсіздік алғаннан
 бастап, бейбіт және тапты ел болып дамып келеді.
 Елімізде тек қазақтар емес, әртүрлі ұлт - өкілдері
 өмір сүріп келе жатыр. Әр адам осы тәуелсіз мемлекет
 тің бір азаматы.

Еліміз даму үшін, тұрғындарымыз көптен тұрғын үшін,
 біз қандай жағдайлар жасап, не істеу керекпіз?
 Біздің басты міндетіміз қандай?
 Менің ойымша, әрбір жастар еліне бір пайда тигізіп, ат салысуы
 керек. Еліміздің ұрпағы - жастардың қолында деп бекер айтпаған.
 Кезінде ата-бабаларымыз осы келешек ұрпаққа үлкен сенім бердір-
 ген. Сол сенімді ақтау, біз үшін үлкен - парыз! Еліміздің бей-
 біт айналып бару үшін, тәуелсіздігімізді ешкімге басқандырмау
 да тәрбиесі керек. Мен қандай адам болсамда, қандай маман
 иесі болсамда, халыққа деген пайдасыма тигізуге, міндетті
 түрде тәрбиесімін. Халықаралық жағдайлар жақса болса, мемлекетімізде
 қыздырамында. Басты міндет - елге қызмет ету.

Мен осындай бейбіт елде өмір сүріп жатқандықтан өте
 қатты құраламын! Тәуелсіз елдің жас ұланы болғандықтан,
 басты міндетімізді орындаймын деген ойдымын, және
 сол үшін күш саламын. Халықаралық, тұрғын жеріндегі мақтан
 етемін!

Барша қазақ елінің мақсаты бір деп ойлаймын. Біздің
 күшіміз бірлесіп.

- 1) тапқырлық, бағам қалыптастыру
- 2) ұшырастыру
- 3) шаруашылық
- 4) түс аудару
- 5) артықшылықтар
- 6) зерттеулерінде, сүйенетіндігі
- 7) жетекшілікпен
- 8) соған

1 тапсырма

„Мен тәуелсіз елдің ұланымын“:

Тәуелсіз ел. Тәуелсіз ел деген мәніз түсінігінде аспаны ашық, қарсық тоқ, бейбітшілік және демократия орнаған мемлекет. Біздің ата-бабаларымыз тәуелсіздік алу үшін көп күрескен. Моңғол 800 жыл тоқсан бірінші жылы Қазақстан Республикасы тәуелсіз мемлекет болып жарияланған. Сол жылдары көптеген қаһармандардың тері мен қаны төзілген. Сол тәуелсіздікті сақтап қалу, мемлекетті әрі қарай дамыту біздің, яғни патриот жастардың қолында. „Мен өз елім үшін не істедім? не істеймін?“ - деген сұрақтар әр адамның көңірінде жүреді.

Мені де бұл сұрақтар көп елестетеді. Мен кішікентай жасынан патриот, өз елім үлестім. Қазақстан Республикасының тұрғыны болып тәрбиелендім. Мен тәуелсіз елдің ұланымын!

Тәуелсіз мемлекеттің болашағы үшін не істедім? Қазір де, жеткіншек жасында да тәуелсіз мемлекеттің, өз туған жеріміздің болашағына қосқан үлесім аз емес деп ойлаймын.

Біріншіден, бала кезімнен аяқ талпынған, мектепшілік іс-шараларға қызу қатысуға болды. Кейін, соның арқасында Шығарман Уәлиханов атындағы мектептің ұланбасы, қамбасшысы атандым.

Екіншіден, жеткіншек жасқа келгенде Әкемен, қалашық „Жас Ұлан“ ұйымының төрағасы атандым. Екі жыл көлемінде қалашықтың ең үздік, аяқ тартар, патриот жастарымен үлкен жұмыс атқардық. Түрлі іс-шаралар, жобалар ұйымдастыра отырып, артымызда өсіп келе жатқан сіздеріміз, бауырларымызды соған бауырадық.

Ал енді, мені қобалжытатын сұрақ басқа. Жас түлек болғандықтан, „Мен кім боламын? Ол мамандықтың арқасында туған жеріміздің болашағына қандай үлес қосамын?“ - деген сұрақтар аландырады.

Осындай белсенді жұмыстар атқаратындықтан, тіл жағына жақын болғандықтан, болашақта журналист болсам деген арманым бар. Ұяра? Оның пайдасы қандай?

Біріншіден, қазір жеке-жеке бірінші жасыр, әлеуметтік желі, технология заманы. Қазіргі тілмен айтқанда кибер заман. Яғни, халықтың бәрі көп уақыттан жеміде өткізеді. Бұрын жаңашылар сол бір желіден көріп, білеп отырады. Ал, журналисттің мақсаты халыққа ақпарат беру.

Екіншіден, бұл заманда жанған ақпарат тарату, адамдарды сол өтірік ақпаратпен қамтамасыз ету деген көбейіп барады. Ұяғызінде, бұл іс-әрекеттерге

жаз жүзінде тиісін салыпқан. Себебі, ол жалған ақпаратты жару іспетті, халық арасында іріткі пайда болады. Журналисттің жұмысы, сол ақпаратты зерттеп, іріктеп, адамдарды дұрыс, тексерілген ақпаратпен, жаңалықпен қамтамасыз ету.

Осының бәрі өз көрсемесі деп ойлаймын, бірақ әлі өтетін белес, жететін шын көп, тіпті өте көп деп ойлаймын.

Өз ойыңды ұрпаққа қалдырмай келе айтарсың, болашақ біздің қолымызда. Ата-бабамыз қан-терісін төккенде, біздің қай келешіміміз бар? Елімізді құрметтейік, көркейтейік! Мәтіннен Жұмабаев ағамыз айтқандай "Мен жастарға сенемін!".

(- 335 сөз)

2- тапсырма

1) табарың

2) басың қатарың

3) ұшырастың

4) тұр аузыңа

5) артыңды қолың

6) зерттеулеріңде

7) сүйенетіңдігі

8) жетекшілігіңе

9) сөзің

• Мен тәуелсіз елдің ұламышым.

Сіз ағбашпен өз ойыңды бастамас бұрын, бірмене сұрақ қойып келесі. Тәуелсіздік дегеніміз не? Біз тәуелсіздікке қалай қол жеткіздік? Адам ел болып кімнің қолына тиді? Қазіргі жастар тәуелсіз елдің ұламы екені распа? Мен біз тәуелсіздігімізді бастамай жатырмыз? Елдің болашағын, өткен жасырын мейізге ала отыра, өз ойыңды дәлелдейтін боламын.

Адам баласы дүниеге келгеннен кейін өзінің тұрға болып қатынасатынға зият жасайды. Алайда дүние өзінің ашқан ерді өзінің өмір, жақындарын таңдай амайды. Есі бодан еміне, тәуелсіз еміне, дамыған еміне, жабарда болмайды. Тәуелсіз мамлекетте кіндік қанын тамызар, мен үшін — бақыт. Менің айтыпым кейіні, Тәуелсіздік — бүкіл қазақ жанға арналған, қол жеткестей дүниені, анытағы қалайды. Қанша адам өмірін қытам, ауыр да қасіретті жол.

Тәуелсіз ел. Айтқанда қыңдығы түме-таммен, терезе де жатқан өй қаншама? Тәуелсіздіктің қалай келерінде кейбір жастардың бірі білсе бірі білмесе. Ата-бабаңыз тер төккен бұл жолда

Біз - елге қалай көмектесе аламыз? Қалай Қазақстанда ағыс - жақын елдерді дамытуға үлес қосамыз? деген сауал әрбір тәуелсіз елестің жүреğinde болуы керек.

Менің ойымша, мемлекетімізде ер жеткіншек жастағы жас бұрынғы ұрпаққа ен болашағы, кін болатыны, елге қозғалыстың, патриот болуға құштарлығын арттырып, сіңіріп өсірsek, әліміз - топ жаратымызға сенімдімін.

Мысалға мен - бүгінгі азамат болсам, бүгінгі күні мектеп табандылығын артады ол бір жыл сабып, қайта кері аттана-ламы отырымын. Үлкен дүниеге, әлірліктің жаңа паратын алуға ол қалды. Алайда кін болатымында мену - өте ұзын кезеңдердің бірі. Мүжәсіз елдің ұраны бала тұлға, елге қалай жақсылық жасауында біншеу; болашақта арман - мақсат жүреуге да қозғалысты. Біріншіден, аз қаматты адам қам болуы керек. Осыдан екі-үш жыл бұрын басталып, елде қаматты кеше жатқан - ідет, бізге дәрігерлердің тапшылығын көрсетті. Дәрігерлік нем өмірінде қаматты, дертіне шипа таба алмай жүрген қалшама бундірліңдерді елден жолатуы, адамдарды өмір сүтуге

баулымын жаңа болу, - еліміз үшін, болашақ үшін, тәуелсіздігіміз үшін болар еді. Екіткімізден, ұстаз да болған келеді. Еліміз үшін қиын етте оқу бағдарламасының жаңа кезеңі бой көтереді. Ви-қаштықтың оқу. Осы етте ұстаз тәртібімізді бағдарламаның мұрагерлерді, зерттеуші бағдарламаны, қасиетім тәртібіміз. Мүмкін тәртібімізді қолдану, Адамдай дағдылармен елімізге оқу-оқы жаңа тәртіп, өзгерістер енгізуіміз ет тәртіп ма еді? Қай адамның тәртібімізге оқу, бағдарламаның етте, ет болашағын ойлауы!

Мәуеліз елдік ұламы деген атқа сай боламыз. Түрліміз күні мен ет болашағын ойлап, мамандық тәртібіміз, көзі ашық көкірегі оқу, патриот боламыз, еліміздің ұламы деген атқа сай.

Қорытындылай келе, біз - тәуелсіз Қазақстанда жұмыс келесімен келіміз, ет дағдымы етте қосу - біздің тәртіп. Елімізді дағдытаймыз, көркімізді, патриот боламыз! Бағдарламаның тәртібіміз қолында. Мәуеліз білім алып, осы салада қолымызмен келесі қолымыз етте - біздің қолымызды келеді. Мәуеліздімізді бағдарламаны! Қолымыз алтынның қолымыз біліміз! Мәуеліздімізді отырған саламыз.

қайсысы болмасын, ел болашағына үлес
қосады ау деген сеніммен "Мен тәуелсіз
елдің ұлымымын" деп толық ауызымда
таптырған айта аламын. Ғұлттымыз
ашам, шіміз, тоңбын бөлемін. Қазақстан
жасап берсін! Ағуелсіздігіміз мұңы
болмай! (460)

• Морфологиялық таңдау 2-тапсырма;

- ① 1) табарым түбір - табар, ым - өздік етіс.
2) басым қаттырған түбір - бас, ым - етіс
- ② 1) ұшақпасты түбір - ұш., ыр - етіс
- ③ шаруасыма түбір - шаруа
- ④ 1) тұр ауғанға түбір - тұр, түбір - ауған, ша - етіс
- ⑤ 1) артықшылықым түбірі - артық,
- ⑥ 1) зерттеулерде түбірі - зерттеу
2) сүйенетіндігі түбірі - сүй
- ⑦ 1) жеткізіліміне түбірі - жет ел - етіс, мен - көмекші
сөз.
- ⑧ 1) сөзін түбірі - сөзін

"Мен тәуелсіз елдің ұланғашы"

Тәуелсіздік ата бабаларымыздың ақсап кеткен, ұрпағымыз бұлы жеткен асаи дауынас. Ал енді тәуелсіз ел дегенді қалай түсінеміз?, балашақ ұрпақ - мына бұл жасатар елдің дамуына қандай үлес қоса аламыз?, білімдінің балашағы өз қалымызда деген ойларды, негізгі бөлімде талқылап көрсетсем:

"Тәуелсіз ел" деп аузы бардың бәрі сөйлей беретін заман болды. Тәуелсіз ел, ол қандай ел? Менің ойымша; Қой үстіне боз торғай жұмыртқалаған заман да, техникалық, мәдени, рухани жағынан бай, ешкімге қол жетпей, еңкеймейтін еркін жамаат. Біз тәуелсіз еміз, үш жүз жаса отаршылдықтан бастап кешек те, рухани, мәдениет жағынан басқа елдермен тереземіз тең болмаса да, ақсап тұрған жоқ. Бірақ, біздің рухани, мәдени мұраларымызды дамытып келешек ұрпаққа бұл күннен де, жоғары деңгейде жеткізуге қажет. Техникалық ағын ІТ-саласы қазіргі тақда ерекше көңіл бөлініп, дамып келуде. Біздің еліміз қазір дамыған ел елдің қатарына кіргенін мақтанат айта аламын. Мақсат - дамыған отыз елге кіру екенін ұмытпауымыз қажет.

"Балашақ ұрпақ - мына бұл жасатар, елдің дамуы біздің қалымызда!" - деген ұранмен екінші айға түссем, жас ұрпақ ^{жетіміз} балашақтық тарихы. Біз әр салада өз біліктілігіміз бен білімімізді қолдайтын келер ұрпаққа рухымыз, текті қолымыз тәрбиелесек еліміз қарқынды түрде дамыр еді. Машқаралық, халықтың арасына араздық болу, бейбіретет өмір сүру, ол даму емес құлдықтауға әкеліп түсіреді. Біз оны аса жасап "Қауіп" оқиғасында - ақ түсіндік деп айтамын. Ел даму үшін бірлік болу керек. Бірлігі бар ел - аны ешкімнен сақтап ала амайсың. Ол отбасында, балабақша, мектеп, мәдени орындарда жас кезінен бастап тәрбиеленуі керек. Мен ұлағатта ұстаз болып, балашақта ұланғашы келешек халқымыздың дамуына үлес қосамын. Қазіргі күнде де (қалай) қандай ұйымдарға белсене атқалысудамын. Менің бойыма біткен мәлім-тәрбие ол менің ортаның мақсат болуынан деп айтамын. Сондықтан

Әр бір артама жасақс қалыптастыру бірліздік қалыптасқан келеді. Аз-да болса елдік дамуға, үлесіне қосудан.

Шоқан ауыз сөздік табықтай түйіні: "Мен тәуелсіз елдік ұланғайым" және солай болып қала береді. Баламақ ол сіз бен біздік қалыптасқан. Сол себептен де баламаққа елділізді мақтан тұратындай етіп жергізіміз керек.

2-тапсырма

Табарын - ^{e.m} тап, ^{3.e} Λ -ар-жасиме \rightarrow ^{II} Γ - келтік ж. ^{e.m} Π - тәуелдік ж.

Басын қатарын \rightarrow ^{3e} бас, ^{II} Γ өзін \rightarrow тәуелдік ж. ^{III} қатар Γ өзін \rightarrow көсемше.

Шаруасона \rightarrow ^{ч.м.} шаруа, ^{e.m} Γ соң \rightarrow т. ж., Γ а-сөз түрлендіруші ж.

Түс ауғанша \rightarrow ^{e.m} түс, ^{с.п.п} ау ^{соз.түр} Λ жан-есімше, Γ ша-сөз түрлендіруші.

Артақшона \rightarrow ^{e.m} артақ, ^{ж.с.} Λ шон \rightarrow сөз түрлендіруші ж., Γ оған \rightarrow тәуелдік ж.

Зерттеулерінде \rightarrow ^{e.m} зертте, ^{ж.с.} Λ у \rightarrow түйсік е.к. Γ лер \rightarrow көлтік ж. ^{III} Γ тәуелдік ж. Γ де \rightarrow т.с.ж.

Сүйетінді \rightarrow ^{e.m} сүй, ^{ж.с.} Λ ем \rightarrow сөз түрлендіруші ж., ^{ж.с.} Π - тәуелдік ж., ^{ж.с.} Γ ді \rightarrow ж.с., ^{ж.с.} Γ і \rightarrow тәуелдік ж. ^{III}.

Жетекшісімен \rightarrow ^{e.m} жетек, ^{ж.с.} Λ ші ^{ж.с.} Γ ісі \rightarrow тәуелдік ж. ^{III}, Γ мен \rightarrow көлтік ж. с.

Созан \rightarrow ^{e.m} со, ^{ж.с.} Λ жан есімше.

Ұшараста \rightarrow ^{e.m} ұшара, Γ сөз түрлендіруші ж., Γ то. ж. септік ж.

№ 1

"Мен тәуелсіз елдің ұланымын"

Тәуелсіздік - тоймен қан мен ағыман мас, қары айырылған ала жүрей мен өби дауысы; талай қызықтыңмен кешем тәтті жеміс. Меттік жымдай отар балық, оң дәстүр, салтымыздан бөліп бара жатқандағы аса үлкен сый бағды. Осы бір қана сөздің өміізді, тағдырымызды өзертпін жіберемін айтқанымы! Ал, қазірі эаатар үлсім тәуелсіздіктің маңызы қандай?

Мен жасыма бірінші қасыр, тәуелсіз Қазақстан ұрпағымын. Сурағызға жауап беретем болсам, мен үшінде, менің замандастарым үлсім де тәуелсіздік аса бір маңызына ие, күрделі сөз. Ата-баба тарихыма үлсім отыра біз осы бостандықтың оңай кешімімен аңғарамыз. Алысқа бармай-ақ, ХХ қасырдың бас кешімен-ақ жаңышымыздың көршімізді көріп, талай сымақтармен арпаныуға тура кешімізді жүршімізді ауыртпай қойырады. Қашыққа жасалып отыр қан аяусыздыққа қоз жұма қарай алмаған ұлт жаңашырларыма күм көрсетпін тіптен көздерім жала бастады. Оны біз тапсама оқытым зиялыларымыздың тағдырымынан көре аламыз. Талай еубек жазып, зейінімізді аяғал жазушыларымыздың өмірі 1937-1938 жылдары аңғатпанымын бағдаймыз. Тіптен, өзіміз оқыған "Алғарзай" шығармасында да сол кездердің жағдайын сипатталады. Сол шығармадағы Андияр ағымай озырмың көрші Е. Бекматам өбтың прототипіндегі. Еидем құдамай, жер аудару, өмір байм бас бостандық ынан айыу, одан қана берсе сау адамды жымды деп жымдыжамала жат қызу, мұнығы бәрі патша үкіметі жасатқан озырмыңмен иттік деп білемін. Осыманна қызықтыққа мойымай саңдарын суға кетірімей, еуселерім көтерген ата-бабаме алысымы шексіз. Жеміні алдында, жемініміні артында деп отыранымыздың бәрі сол кешіміздің әудейімі жеміні.

Біз тәуелсіз заман ұрпағымыз. Ата-бабамың сыйлаған ең басты баға жетпес сый тәуелсіздік балам, соны ұстап тұру, ары қарай дамыту біздің қанымызда. Бүгінгі күнде өзіміз дамыған

50 ең қатарында.

"Қазақ халқы" деген атау дүниелілігіне зиянқасқан ишкімі бағды. Спорт жағалап, өнер жағалап, білім, тәрбие жағалап озып тұрмыз деген артық балмас. Сөбеі, бүгінде байыры ата-дәстүрді бірініу маңызы терең де ескіме көзіміз жетіп отыр. Тәуелсіз ел, тәуелсіз ұрпақ алдында ашылып отыратын міндеттеріміз көп. Соның бірі, шетелмен қарым-қатынас, және шетелдегі оқу. Шетелмен тәжірибе алмасып, отанымызға келіп қызмет етсек, сіздерге еңбегіміз сан балмаймыз? Қазіргі кезде жастар рухани жаңыру деп, ата-дәстүрді де жауқартып қалымы келтіре бастағандай. Жоқарыда айтып өткендей, 40 жыл отар болып, орыстанып кеткен халықтымыз айналымы иіледімі қазақшылдықпен, салт-дәстүр, ата тарихқа қайтып оралу екеніне? Мысалға, қазір ашылып жатқан "Sanduz" ресторандары. Қазақшылдық, тұрмыс-тіршілігімізді айтып көрсеті осы деп айтаймын. Бұл ресторанның ерекшелігі, тек қана қазақ тағамдары емес, ел-малымыз терең күйлерді ұрындауында. Үлде қазағы сөзімізде жоқпаймыз. Шаңқырымыз деп осымы айтып не? Шет елде келіме тіптеке өзміздігі өзіміз жұртты елік тіріп кетті. Ескіші мысалға, аты ашыла жайымын Әшмам Құдайберді. Ашы ел дәуірине қосқан үлесі айтып өте ашмаймыз. Туыстық қатынасымыз жоқ, мұқияттық арты бетінде жатқан елдерді қазақ тілінде сайрат қаны, мақтам тұтарымыз. Ұяттық киімі, ұяттық аманат, аны тілімізді беделімі асырды. Міне, тәуелсіз ел ұрандары ел дәуірине зор үлестеріне қосып жатыр. Озыме келетін балсам, ата тарих елкімі де айтылып өтпейді, сан себептен ел алдымын елімі пайдалыды тілімі азаматтық борышымы деп білеміні. Ел алдымын мектеп берімі білімі тәртімімі тағық ұрындауы борышымымыз бір балымы өтелімімі теу. Жақын маңымызды иелі балып, елімі пайдалыды тілімімі, дәуірине қос қоссам борышымымы өтелімімі сонда балыма.

Толқам ағыз сөзіміміз тобықтай түлімі, тәуелсіз

дең қазіргі білеміз және сол үшін ата-бабалымыз ризамыз.
Біз ел балашатымыз, ел ұламымыз бізге артылып отыратын жұрттің
маңызын білеміз. Балашақ-мастар қолында. Тәуелсіз ел ұландары
еліміз дамуы жолында алып қалмайды деп көзге сеніммен айта
аламын.

Б 2

Табарым, басын қатырып, ұшырасты, шаруасына, тұс
ауқамна, артықшылығын, зерттеулерінде, сүйенетіндігі,
жетекшісі ішпен, соған.

1) "Мен тәуелсіз елдік ұланымын"

Тәуелсіздік - бабаларымыздың сен жындар мен жасарлар баба арман еткен қасиетті ұғым. Зобалаң заманның зор дәуретіне арқалып, әріптестік күшімен, көк найзаның ұшымен қол жеткізе тәуелсіздіктің қазіргі кезде әр біреуімізге қолбат деп білеміз. Соңау түрлері біт тәуелсіздігімізді алып, қол ұстінде бауырталы құлақтандырмаған бейбіт, дербес мемлекетте өмір сүріп жатқанымызға былай айта отып, менің талып отырғаным - дос. Соңау отып менің қазып жындар үшін қасқарып өттім. Дәл қазіргі өттімің Қазақстан соңау отып жасал бұрып қаралып енді жасалып деген ешкім салыптарға келіп алып. Бүгінгі күні мемлекетімің дамып, өркендеп, соңау жындарға бер қалыпша мақсаттарымың, жетістіктерімің, өмірімің алып келе жатқан жындарымың айқанып.

Менің отаным - тәуелсіз Қазақстан деп айтуға еш ұялмайтын шынықтырып сөз. Өрлік, дербес, бейбіт мемлекетте тұрып өлеңіммен шынықтырып, мақсатымын. Алайда, кей өттіміңде мен ешкімнің бұдан да артық мақсат күндері көріп, дамып, ешкім дегеніне көтеріп үшін не жасай аламын? Қазақстанымның бақшыларына қандай ұлымыңды қоса аламын? деген сұрақтар көкіліміңді тейіп, мақсатып тұрады. Ешкім ешкімнің мақсатып бақшылар мен ұрпақ, ешкім біздің қалыңында өлеңім ұлымың талтамыңа жынымың жөн. Өрлік - келері шынықтырып жасал отанымды дамыптың ұлымың бақшыға жеткізеді. Мен өркендегі жатты ұлымыңда ағам деп есептей аламын. Аябай не дегеніңіз, мен еш ұялмайтын шынықтырып, ұлымыңды мақсатып бей-жай қалыңырап еем. О бақшыларымың жатты, аябайшың, шырғалыңның түрлерінде ешкімнің өркендегі аябайшымын.

Сол әбегі кішіміз тек қара баланың қалың аға қалың ісі мені, өмірі, жұрттың пайдалы тиетек ісімен айналысуда мақсат етеміз. Бұны мен дәріздегі ағзаны аңғардым.

Мемлекеттің таңдау адамы өмірдегі ең маңызды, аса маңызды кезеңіміз тіпті өтеді. Қазіргі заманда өмірде адам үшін екі маңызды ішкі бар, бірі мемлекеттің таңдауы, екіншісі шарт оқытудағы қажеттілік керек деп жатады. Өз баланы бұсы қалай да көп ойлап, талғайды. Ең аңғардым не қарай белгіліміз бар өкініш, қорлықпен не кешірініс көз аңғардым, ағзаның бұл өткізіп аңғарды. Кейін оқытуда бір арнаға тоқтауға неше қарау тілі мемлекетті бақылап деген түйенісі әрі қауіпті ішкіміз кешіп таңдауды. Ол бұндай ішкіміз келуіне өбегімізде әріке көп болды. Бұндай бақылау әрі бірі ол таңдау тілі, аса тілімізді дамыту. Қазіргі заманда қарау тіліміз жеткілікті маңызды қарау қарауы өте көп, бұл мағына керек мағынада қажеттілікпен сөзсіз. Әріке дамыған заманда өзге тілді маңызды және өмір, дегеніміз маңыздылық, аса тілімізді білмеу бұл ұят. "Өзге тілді біл, өз тілімізді қараймын", - деген қазіргі заманда керісінше сөз бар. Баланың бұл қарау тілімізді қандай деңгейге көтерілімді қатты қажеттіміз, ол үшін ақылмен істемек деп үзді беріміз. Кешіп ұрпақтың баланы таңдау тіліміз, отандық деген мақсатты мақсатты мақсатты бұндай қарау кешіміз.

Сонымен бірге ағзаны өзге тілді маңызды маңызды және айтқаны келетінсі әр біреуіміз таңдау отандық қарау тілімізді даму мағынада қалаймыз деп келіміз ақылмен сөзден ұялау ішкімізді аңғару мағынада көрінісі сөзсіз.

"Сенде бір күттің дүниесе, кетізіе тапты бар жасан," - деп ұлы Абай атамыз айтып кеткендей, ұстамыздың іргіталықой биік әрі берік бауына бірге ат салысайық. Шұжарт биік тауымыз еліміз Қазақстанның жарқын бағамымызға кезек анық кетеді. Қашетті елкені, Қазақстанны тек қасай берік!

2)

Шабаров - етістік, не істерік?

Барық жатарын - етістік, не істерік?

Шабаров - етістік, не істерік?

Шаруалық - зат есім, келісі?

Арнаулылықтар - зат есім, келісі?

Жерттеушілік - з.е, келісі?

Сүйенетіндігі - з.е, не етістік, не істерік?

Мемлекеттік - з.е, келісі?

Сарай - з.е.

Мен қазақтың қос бұрамында, қолың көзді,
 мау жүректі, ибама да ишанды, там-ишбақты
 қозғалған. Ана-бабам аман берген тәуелсіздікті
 бар манашымен қорғауға баратын, тәуелсіз елдің
 тәуелсіз ұланғашысы. Және де осы рәуделі әр
 азамат секілді мен де: кім басамын?, ел дамуына
 қандай үлес қосамын, ~~қандай~~ деп елімнің басшылығына
 амандаймын.

Мен "кім басамын?" деген сұраққа үш жасында
 "Мұхаммед басамын" деген жауап беріп қайттымын.
 Мұхаммед бұл мен үшін өте қорық. Әр мектептің
 дәрегіне нас таба білу, аяқ өз балыңдай тәрбиелеу,
 оны бір нәрсеге үйрету, ишә менің арманым
 осындай. Әр ұстазға қарап қатты сүйсінесің.
 «Әх, мен де... мен де ұстаздық етсем ғой», деген
 ойда, армандан отырамын. Санауға ғана
 маңдар қалды, шайде бұйыртса мектеп тәрбие
 иелімін.

Апта кетерің, ел дамуына ұстаздардың
 қосатын үлесі сан кетпес. Атақты ғалым-
 дардың, спортшылардың барлығы осы ұстаздың
 тәрбиесінен шығады. Атақты мұхаммед болса
 оның өзі қайда патша? «Алла!», «мерім!», «Қазақстан!»
 , дейтін ұрпақ өсіру осы ұстаздың ғана қолында.
 Атақты ғалым Әл-Фараби өзі: «Ұстазымнан
 астамың десең ишә, Ұстазым менің жүрегіңде де
 көңіліңде де оқ біріңбі» - деген екен.

(Қазақстанда мұғалімдердің ~~сапасы~~)

Қазақстандағы мұғалімдер сапалы болса, кім біледі, неге екі елімізде бідегі-бідегі тәжірибелер тәрбиелілік мектеп ма еді? Сөйтін, ақшаның бағаматы мені айдап барар ма еді? Бұл ағартушы мақсаты тек уақыт^{ға} тәуелді. Немесе Меккеден мектеп де тәуелді мектеп...

2- тапсырма.

1. ^{ет.} Шағаран
2. ^{ет.} Басан ^{ет.} заттардан
3. ^{ет.} Чырастың
4. ^{3.е.} Маруабайна
5. ^{3.а.} Шыс ^{ет.} аутанша
6. ^{ет.} Арташымаштан.
7. ^{ет.} Зерттеулерінде
8. ^{ет.} сүйенетіндігі
9. ^{3.е.} Метематикадан
10. ^{3.а.} Тотан

1 - тапсырма

ӘССЕ.

<< Мен тәуелсіз елдіз ұлалымын >>

"Сенде бір кірпісің дүшеге тетігін тапта
бар қалам"

(Абай Құнанбаев)

Біз тәуелсіздікке ұшай қол жеткіздік?

1991 жылы 16 желтоқсанда біздің мемлекеттіміз, Яғни Қазақстан Республикасы өзінің егемендігі, тәуелсіз болғандығын жариялады. Бұл елге жаппай қазақ халқы үшін ерекше жағдай болды. Сонымен бірге ата-заманымыздан бері бір елдіз елімізге мыдай келе, көрінісінен ұрпақтың тәуелсіздігіне бұл жағдай ерекше құрметпен қарайтын еді. Әрине мыңдай жағдай сәтте жеткізіліп, біздің өзіне біршама қиыншылықтардан өту керек болды. Айтпақшы, қай халық дағалысында : « Бейнет түді - зейнет » - деп. Басында ұшыншылықтар мен бейнеттерді көре отыра, ауырында сол көрген қиыншылықтарды артқан бір қайырым іс шықты. Әрине, біз үздік ұрпақ және келер (ұрпаққа) ұрпақ тәуелсіздікті ұшай келгенін сезінде ашымайтын шығармыз. Себебі біз жас келеу ұрпақ бір мемлекетке бағынашты болып, елімізге мыдай, қиыншылықтардан көрген жолымыз. Осы айттып жатқан қанда, келеліміз мен жағдай осылай Кіші Құрған ханы Әбілқайыр ханның тұсында бастау алды. Сол заманда қазақ халқының жағдайларын күннен-күнге нашарлап, кедейлік басталды. Себебі сол кезде біздің ата-бабаларымыз Жоңғар мемлекетті мен шайқасқа түсіп жүрмен кезі еді. Бұл әрине қазақ халқының жағдайына кері әсерін тигізді.

Өз жұртымызды аяқсыз жағдайдан көрген Кіші Қызды хан Әбілмайыр хан ашамағандықтан Жесей мемлекеттімен ұсынған шешімді қабылдайды. Әрине бұл шешім уақытпен тағы бағды. Соған байланысты бұл шешімге келіспеушілер біршама көп болды. Себебі бұл шешім қате, дұрыс емес тұжырым болғандықтан кейісі ашады. Бірақ ашағандықтан жұртымыздан бұл шешімді қабылдайды. Әрине, біз ойлайтын ишараның неіліктен бұл шешімді қабылдады, басқа ашамағандық ма? деп.

Қош, әрине басқа ашамағандықтан жоқ, себебі осы Қоғам мемлекетті мен қазақ халқының арасында болып жатқан шайқаста, өз адамдарымыздың $\frac{2}{3}$ бөлігінен айырмандық. Онымен ұрса азық-түлік жетіспеушілігі, қыста жұт болып, жауда ұзаушылығы болды. Әрине, осының бәрі қазақ халқы үшін оңай болған жоқ. Осылайша қазақ мемлекеті бірте-бірте Жесей мемлекеттің қол астына кіре бастады. Ең алдымен Кіші Қыз, одан кейін Орта Қыз, соңында Ұлы Қыз ұсынды. Осылайша біз бірнеше жыл бойы Жесейді ұлағанда болдық, сол жылдар арасында қазақ халқының басқын қолдан қасалған ашаршылық, ұрпаушылық, жұт, отарлау, Ұлы Отан соғысы, бірнеше көтерілістер, Азамат соғысы, күрті өзгерістер, әсерді тартып алу тағы да айта берсеу өте көп. Сөзбен жеткізу мүмкін емес. Біз қазақ халқы осылайша бірнеше ұрпақтарымыздың басшысыдан кейін отыра, тәуелсіздікке қол жеткізе алдық. Әрине, тәуелсіздігіміз біраз уақыт өткен соң, ашақта, біз оған қол жеткіздік.

Қазіргі ұрпақ тәуелсіздігімізді ұлағанда бола ала ма?

Менің ойымша біраз уақыт жастары бола алады. Алайда қазіргі ұрпаққа байланысты нақты айта алмайтын едім.

Қазіргі жас ұрпақ зиялылыққа, еліктің еліне
 байланысты тәуелсіздіктің уағдайымен келетін ұлттың
 бәсекеге қабілеттілігімен және өзінді тәуелсіздікті
 және елімізді ұрпақшымен депайта аламын.

2-тапсырма.

Табарын - түбірі зат есім, жұрнақта

Табарын - түбірі етістік, жұрнақтары сөз түзетуші.

Табарын - түбірі етістік, жұрнақтары сөз түзетуші.

Табарын

Табарын

Табарын

Мен тәуелсіз елдің ұланымын

Еліміздің тәуелсіздік алаңына, міне 30 жас болды. Бұл - аз уақыт емес. Ширек жасардан асқан бұл мерекенің жемісі - біз жасатармыз. Біз өз тәуелсіздігіміз үшін ата-бабамызға қараздармыз. Тәуелсіздік - атадан аманатомыз және оны сақтап, келер ұрпаққа табыстау біз міндетіміз.

Балашақта мен дәрігер болсам да деймін. Меніңше, дәрігер адамды қорғайтын жердегі перінше сияқты. Дәрігер - адамды емдеп, жақынның амандалы мен саулығын ойлайды. Мен де балашақта елімді дамытатын, ұлттың бәрі мен аманатын сақтайтын білікті маман болсам келеді, дәрігер айтсам кардиохирург болу ойында бар. Егер мен дәрігер болсам жамақтың денсаулығы үшін күресіп, барында сапар едім. Балашақта ауруханалар мен дәрігерлік қозғалыстарды барлық дерлік зерттеуші топтарға қажеттідей баламдай жасар едім. Еліміздегі ауруханалар санын көбейтіп, шетелде жасалатын және өндірілетін препараттар мен оталарды өз елімізде текін жасау да балашақта жоспарында бар. Мамандықтың байыпша жұмыс жасап, кардиохирург ретінде қызықтан келімін жасар едім. Еліміздегі барлық денсаулық сақтау саясатының қозғалыстары үшін барында жасап, жас мамандар үшін жұмысқа тұрғыза және жаңа жерде жаңы орталықтың жағдайымен айналысар едім, өйткені елімізде жас мамандардан «Дипломмен ауылға» бағдарламасы байыпша жұмыстарына біраз талаптар қосу қажет. Ауруханалардағы қозғалыс көрсету деңгейін көтеріп еліміздің бәсеке сай мемлекет екендігін көрсеткіш келеді.

Өз ойында тұжырымдай келе мен мұндай міндетке келдім. елдің

Баламатта өз қолыңызда, бабалар аманатына кір келтірмей ұяттың бренді-
лізді қолыңызда біздің негізгі мақсатымыз. Баламатта әліміз бәсеке
қабілетті, медицинасының сапасы үздік, қозмет көрсету деңгейі жоғары,
баламатты мықты мемлекет баламаттына кәміл сенемін!

2- тапсырма
Шабарыш, басын қатырғын, ұшырасты, түс азынша, шаурақана,
артықшылықтың, зерттеулерінде, жетекшілігімен, сөзін.

"Мен Тәуелсіз елдің ұланымын"

Тәуелсіздік - бала жетпес байлық, ел мен халық арманы.

Бірақ мұның шын құнын түсіне білмейтіндер қаншама?

Мен - тәуелсіз Қазақстанда туан, өсіп келе жатқанымна қуанамын, бірақ бұл еліме қосып жатқан менің үлесім қаншалықты? "Ел баламатқа жастардағы қаламда" - демеуші әр ұрпақтың өз еліне деген сүйіспеншілігімен қоса, жеріне қосатын үлесі де болуы қажет. деп ойлаймын. Бұл үлес әр салада да болуы әбден мүмкін. Спортқа жақын адамдар сал салада дамып, өсіп, өз жерін жеміге пай ете алады. Ол салай әр салада да, мысалға танымал жині Димаш Құдайбергенұлы өз дауысымен буырап, әр елден көптеген жанкүйерлерін жинауда. Осының арқасында ел мен қазақ халқымен тақасып, жақын білуде.

Біз - жас ұрпақ балтаңдақтан, өз жеріне қосатын бір пайдан балтанғын қалаймын. Ол бірініші саясатқа аяқтан, қыздан ұшқаннан кейін дәрігер мамандығын оқып, білікті маман атаптым келеді. Менің ойымша: бұл мамандық арқылы өз еліңе талай көмек беруге болады. Себебі: бұл ешқашан керексіз қалмайтын мамандық. Халқымыз бізге берілген жердің қаншалықты құнды екенін, бұл кең байтақ жеріміз үшін қаншама қан мен тер төгілгенін білеміз. Ал бұл жерді көркейтпін, ұлтайту біздің қолымызда, атадан - бабаға беріліп келе жатқан бұл тәуелсіздікті жасарлар бізге сақтау біздің міндет деп санаймын. Сондықтан кішкентай сабыдан бастап ата-ана-

ларамызға дейін, яғни еліміздің әр адамы ел балаша-
на үшін айланар-талануға қажет. Шынығында Қазақстан-
ның балаша мені аялдағанда. Көптеген жастардың
айтар пікірі бір ай: "Қазақстаннан кетіп, шет елде оқимын,
бұнда балашақ көрмеймін" - деген ай. Әрине бұл әр
адамның қалауы дегенмен бұл балашақты құратан
өзіміз балаңдықтан, бірі өз қалымызда дегім келеді.
"Өзі елдің сұлтаны балаша, өз жерінің ұлтаны"
бай" деген мақал бұл пікірге да келеді деп айтамын
Саидымда: "Қазақстанның балаша өзіміздің қалы-
мызда, оны көрмейтуде, жерді сақтап қалуда өзіміз-
ге байланысты екені халқымызға айтылған келеді.

Толған ауыз сөздің тобындай түсіні: Тәуелсіздік-
мізгі елестік ай есте сақтауы, оны ары қарай
жеткізу біздің нараз балаңдықтан әр кәсімі дер
кезінде құрметтей білетік. Бұл байлыққа шүкір-
шілік етіп, мізгі сақтауы дегім келеді!

2-тапсырма

- 1) Табарғын - етістік
- 2) басын қатарғын - етістік
- 3) қиярасына - етістік
- 4) түс аутайына - сын е.
- 5) артақшылығын - зат е.

- 6) зерттеулерінде - зат е.
- 7) сүйенетіндігі - етістік
- 8) жетекшілігімен - зат е.
- 9) созаң - зат е.
- 10) шаруасына - сын е.

1-тапсырма. Ессе жау

Мен тәуелсіз елді ұлағым

Менің кіндік ұялым тұзақ жерім Байтау - Қазақстан елі. Отанашылар атам естігенде, кеудемнен жүрегім дім дәзіргі етте жаралып шығатындай сезім, сүйіспеншілік пен адал шахабат сезімі пайда болады. Ақпайдай ақар таулы, шұрайлы шырша, Таспай тегізіне жайлаған көк шалқанды бағалым, жау жаулашуды салт-дәстүрлерін берік ұстаған, ата-баба мұратын мадқан шыршадан өзгүсізім, ділмнің айтылу сұаматтары дүниеге келген, тарихи тереу солтүсізім.

Қазақстан Республикасы 1991 жылы 16 желтоқанда еркіндік пайызы-діңді іргетасын қалады. Барша қазақстандықтары үшін 2021 жыл маусым да, ұялымыңа талап қылы болған аңыз. Бұл жылда ұлағ-байтау елімізді тәуелсіздігіне, елімізді дербестігіне, елімізді басқа мемлекеттермен тереуі туу пүсіне 30 жылдық мерейтойы аталып өтілді. Бүгінгі заманда дейінгі жетістіктеріміз айтыр-лоумай көп, алайда, дәуірі өкелеу ұрпақпен болашақтың жар-уол және одақ да көп мұратқа жететінімізге мен қол сенім-дімін.

Біз - жастар, жаңа инновациялы ойлау жабдығымен, елбасы баста қарға алған бәсебестік жабдығымен, заманға сай жо-ғарты дәрежелді біліммен, әрбіреуімізді шығармашылық жа-меттерімізбен Қазақстанда ділме жаңа ұрпақ пен етеміз. Мен келешекте сәулетші аталып, жаңыла жаулы бәсебестік-геңа емес, елімізді барлық жамақтың сәулет өнерін, сәулет-бетін жаңақандырып, күрші дүниеге назарында болатындай

VKO VKO VKO

VKO VKO VKO

Қатысушының шешімдерін толтыруға арналған өріс / Поле для заполнения решений участника Парақ / Страница № 2

мардада, ұдайыт жиналалар турғуға асурыл. Бұл арна-
 нама пелуде талмай еубелтеу жақелтілігін түсінішін, делішеде,
 Ұлы Дала-Отаным үшін баған шінде бөгет болса алмағда,
 Мен тіллі, нақты жаңдей объектілерді құрылған құрылу керек-
 тігін ой-саналман өмірлікім бар. Жабуу не домбора түріндегі
 шұдалау өкер шектеді, олар үлгейдегі саябақтар, киіз үйге үр-
 сас мемелер, жалудан түстерге толо, өлі, көк, жасыл, дууға,
 сары-төз рурлі көшелер. Елестетіп керіуіші, таллаша еместе?
 Оған ақ десау, мекде кішірім жоларда жаратырылған. Еу бірлік
 салмақ төмен, құлау жауы бар тұрған үйлерді жарату, елінің,
 Жаломылау дағдарыпты иешу жоларда көгаландыру, үлкінің, жо-
 тарда айтылған өткен ойларымға ісас асуру. Делестерге сүйе-
 немік болсау, жада тұрғулыған үйлерді 30%-і ағдан өмір сүрі-
 не ұдайысу. Бұлай жалағаса бере, не болмау? Зерттеулер бойын-
 ша, Оскания, Алматы, Петропавл елді-мекендері мүлде болмағандықтан,
 қалықты келіше .15%-а өкіе ауруларға, толоғ алу жолдарына
 ауруларға жалағаста. Ара жарай жалағастыра, бұл тегілінің
 иелі жортай. Аи бұл келіі дидареді? Мін у ойлаша, бұл ста-
 тистикалық дерестер жада жоба ұйымдастыру керектігін дағдар-
 ді. Біз-нас ұрпақты азамат пен азаматшалаған көтерілген мө-
 желеріңді ағдан алып, елемел мемлекетімізді керейтіп, көк құл-
 ебуға бұл тұрда желдіреткілімізге керіп бере аламын.
 Елбасымызды, Қазақстан Республикасының Бірінші президенті
 Н.А. Назарбаевтың 2012 жылғы "Қазақстан-2050" жолдауындағы
 сөздер еу жалағасты жорлалмай келіп келеді: "Мастар-бизді
 ертеміз. Болашақ-мастар ұрпақта!"

2-тапсырма Морфологияны жағдай
1) Табармақ; басы дәтүрөн ^{есіміне} ^{Т.ж. III} ^{бұрынғы} ^{пайыз} ^{поселище} Т. ж. III - тәуелдік жалтауы III жау.

Бастапқы форма: табу; бас дәтүрү.

2) Ұшырастыр ^{жілтіл} ^{жалтауы III көптік жау.} ^С - ортау есім.
Бастапқы форма: ұшырау. ^{тұрапты белгілері: дара, тұрғын, есімдік.}
^{тұраусыз белгілері: жілтіл жалтауы.}

3) Шаруашылық ^{Т.ж. III} ^{матер} ^{сегізтік} ^{есіміне} [ш] - тәуелдік жалтауы III жау [ш] - жілтос сегізтік
Бастапқы форма: шаруа ^{тұрапты белгілері: дара, негізі, зат есім}
^{тұраусыз б: тәуелділік, жілтос сегізтік жалтауы.}

4) Түс ауау ^{есіміне}
Бастапқы форма: түс ауу. ^{тұрапты б: шүрделі, тұрғын, тіркесім (с), зат есімді тіркес.}
^{тұраусыз б: х.}

5) Арнаулылық [он] - тәуелдік жалтауы III жау ^{зат есім}
Бастапқы форма: арнау ^{тұрапты б: дара, тұрғын, дерелік, жалтау.}
^{есіміне} ^{тұраусыз б: тәуелділік жалтауы.}

6) Зерттеушілік; сүйлемшілік ^{зерттеушілік} ^{сүйлемшілік} ^{есіміне} ^{зат есім}
Бастапқы форма: зерттеу, сүйлеу. ^{тұрапты б: дара, негізі, дерелік, жалтау, зат есім}
^{тұраусыз б: көптік, матер с жалтауы.}

7) Метемілілік [і] - тәуелділік жалтауы III жау [мет] - көптік сегізтік
Бастапқы форма: метілеу. ^{метілілік - сөз түзудің ұшырауы}

8) Сотан - сүйлеу есімдігі.
Бастапқы форма: сотан.

Табармақ тұрапты белгілері: дара, тұрғын, зат есім (несі?)
тұраусыз б: тәуелдік жалтауы

Дәтүрөн тұрапты б: шүрделі, тұрғын, есімдік, есімдікті тіркес.
тұраусыз б: тәуелділік жалтауы

Сүйлемшілік тұрапты б: дара, тұрғын, зат есім (несі?)
тұраусыз б: жалтауы

Метемілілік тұрапты б: дара, тұрғын, зат есім
тұраусыз: көптік сегізтік тәуелділік жалтауы.

Сотан тұрапты: дара, негізі, сүйлеу есімдігі
тұраусыз:

№1 - тапсырма

Эссе

"Мен тәуелсіз елдің ұланымын."

Тәуелсіздік - қам мен тердің төңірінен келген тәтті жеңіс.
- ая. Азаттық жолында құрбан болған ата-бабаларымыздың сол кездегі жасайтын арманы - тәуелсіз, бостандақта тұратын ел бау.

Бүгінгі таңда Қазақстандағы Тәуелсіздік бәсінеде тербе-лер жатқандығына 30- жыл болды. Осы жолында жеткен жетістіктеріміз ауыз толтырып, айтарлықтай.

Мұның барлығы әрине, бүгінгі сағатын ұрпақтың арқасы.
Ал біз, тәуелсіз елдің ұлдары ата-бабаларымыздың жолын жасайтын, бізге соңынан Тәуелсіздік жеңісі үшін бас ие айтқан айтамыз. Аят елдегі әр күннің таңа айыныстығына төле.

Ал мен, тәуелсіз елдің ұланы ретінде, ел дамуына қандай үлесімді қоса аламын? Мен, халқыма қайған тиер азамат болуым үшін қандай қаралар жасауым керек? Біріншіден, перзент, бала болғаннан кейін ең алдымен отбасымен дұрыс қарым-қатынаста, яғни ата-аналарыма, ата-әкелерімді, туған-туғандарыммен дұрыс сөйлесіп, құрметтеі білуім керек. Себебі, тәрбиенің қайнар көзі - отбасыда. Отбасыда не көріп өсетін, ұлқанда, өсігенде соны іліп жетерсің деген мына бір нақыл соң осыдан мұқият керек.

Екіншіден, мектеп. Білімнің қайнар көзі үлкен ақылды адамның - мектеп. Мектепте бұл тек білім ғана алып қоймай, сонымен қатар,

тәрбиесінің екінші бөлігін қамтитыны. Мектеп - екінші үйіміз бөлігі. Жеміс бағамымыз сапалы, көп ашық, көптеген оқу мақалаларын тәрбиесінде мектеп бірінші орында.

Үшіншісімен, елімізге пайдау тиер маман иесі атану. Отбасындағы тәрбиелену мен мектептегі білімнің ұлттық, бұл бүтін бөлігі келетін жер - жетер оқу орны.

"Өмірде екі мәрседен алаңшысырау керек: мамандық таңдаудан және жар таңдауды. Дұрыс мамандық таңдау - өмір бойы аялмай. Ал дұрыс өмір сүруге, өзіме қайсам. "Мен кім балашым?"

Мендегі оқуға мектеп жұмыстарының үлгісіне көзінде басталады. Атадан сағымда өмір көрсетіп, жүрізінсі бастады. Дұрыс өмірде мендегі бұл арман - мөлдеті жұмысмен атану. "Жұмысмен бөлу үшін мен не істеп жатқанымыз, қандай жоспарлар менің бөлігіме бөлуге қажет?"

Мендегі атадан тәрбиесіндегі маңызы атадан, оқуға жұмысмен бастаған маңызы мені, енді оқуға мақұратпен кезеңі жеткізіп. Атадан, бұл бастамадағы кезеңі негізінде түрлі сайттар, мақалалар, оқуға қара бастады. Еңбегім елемемін,

Республикалық хабар арнасында "Жұмысмендігіміз 30 маңызы арман түсіріп екі бірдей қимылы түрлідегі атқарушы жұмысмендерге, сурет директоры жұмысмен атқарды. Сондағы түсінісіміз, бұл сапа қасқыр меніңді ташап өтеді мен бұл қабілетті оқу бөлігіме жаралыны тәрбиесін жұмысмен.

Әулеті мен шығатын маң бұл сайлау үздік мамана болу үшін бар мүмкіндікті пайдаланып, қабілетін көрсетуге асырайын.

"Журналисттердің еңке тілдер пайдалануы қандай?"

Мәселе ретінде қарастырып, керісінше жауаптар мен күрделі оқиғалар - журналистер. Осындай бір-екі ай бұрын басталған "Қандай қайтар" оқиғасы бүкіл Қазақстанда дүр сілкіндірген оқиға. Сонда қаламгер, журналист мамандық қандаймен жұмыс істейтін кезінен, телеарналарда ерекше мән беріліп біреу алынады. Дәл осы сәтте елдегі төртінші маңдайы қарашастан, оқ қорықтарына адам басталған журналистерді айтуға болады. Қазіргі таңда "телеарналарда еңке көрсетуге, тікелей эфир ұялы телефондарда, журналисттік мамандық бар, журналистердің пайдалануы маңдайы деп асырай айтып адамдар, дәл сол маңдайы телеарналардан маңдайыларға үзбей қарашастан елмен маңдайы шығара алынады. Қазіргі елдегі төртінші ететін бұл сайлау мен осылай айтып едім.

БҰҰ өкілдері естігенді емес, көрсетуге айтады.

Әулетімен бірге келе, мен оқ елменің асырай, төртінші елменің ұялы болу үшін қабілетін көрсетуге асырайын.

Қазақстандағы үздік мамандық шығатын мамана болып келеді. Шығаруы үшін негізгілерге негізге ат елменің. Оқиғасына қарай да осы маңдайы үзбей айтамын. Бір - Төртінші елдегі ұялы, келеді асырайың маңдайы көрсетуге!

№2-тапқырма.

Тайырлың, басың қатарың, шаруаңды, түс аутаның.

Зерттеуіңізге

1- тапсырма

"Мен тәуелсіз елдің ұланымын".

Қазақстан - елменсі, тәуелсіз ел. "Қазақ" деген сөздің өзі еркін деген мағанамы білдіретіні барлығымызға мәлім. Бұл тәуелсіздіктің оңай жаппен қалыптасуы де естен шығармау керек. Қаншама қор мен тер төгілі. Ел үшін, жер үшін көптеген батырлар шығарып, ақын жазушылар шығарып, ұлт зиялыларымыз кеудесіне отқа төсеген. Ал біз сондық жемісін көріп отырмыз. Қазіргі таңда Қазақстан көптеген жетістіктерге жетті. Мұның бәрі әрине, береке-бірліктің арқасында деп айлаймын. Мысалы: экономика, демография, спорт және медицина, ғылыми-технологиялар және т.б. деңгейі көтерілуде. Ал енді тәуелсіздігіміз мәңгілік сақталмады? Мемлекетті сақтап қалу үшін не істеу керек? деген сауалдарға өз ойымызды білдіріп отсың.

Біріншіден, әр Қазақстанның азаматы қазақ тілін білуі қажет. Ойткені, тіліңіз көкпені, ұлттың дегі көтуімен тек деп айлаймын. "Өзі тіліңіз бәрін біл, өз тіліңізді құрметте" дегендей қазақ тілін құрметтеу біздің міндетіміз.

Екіншіден, өз еліміздің тарихын білу. Өз аузым жерімізді қорғап, ел үшін жаппен берген ата-бабаларымыздың білімінен несіне жер бағып жүрміз? Сан ғылымның тарихы бар қазақ даласының өмір-ермектеріне үлес қосқан бабаларымыздың қандарынан көп мұрасын алтын қандардай сақтау біздің екінші міндетіміз. Елдің, жеміс тарихын хат қылып жүзден ұлт зиялыларымыздың қаншама ұлттымыз?

Еліміздімізді сақтап қалуға мен қандай ұлес қоса аламын? Менің баламаң, маманым - қазақ тілі мен әдебиет мұрасы. Жалпы, алғашқы - аруақты, үлкен құрмет қойып жан. Мен баламама білімі де, санама ұрпақ тәрбиесі арқылы өз еліме ұлес қоса аламын. Себебі, баламама тек жастардың қалама. Ал жастардың елімі, ұстаздың қалама. Сол себепті, да қазіргі елде білім және еліме ұстама арқылы, ұрпақ тәрбиесі аламын. Мен өз мақсатыма неге айналып еубектенудемін. Оған бармаң қандай жасма.

Сол себепті мен тереңің еліме ұстама!

Өз елімама мені еліме қаламама аламама неге:

Шектірің қаламама күр арайма,
 Қандай еліме елімама елімама.
 Тұрама қалама құрпақ қалама балама,
 Аламама тізімама мара алама!

Қаламама елімама мақсатыма,
 Қаламама мара елімама от мақсатыма.
 (Тұрама қалама құрпақ қалама балама).
 Тұрамама қаламама марамама марамама,
 Қаламамама сен қаламамама марамамама!

2- топшының ерістік Табардан, бабын қостырып, ұшағын, ерістік шаруашылық, тибек с. зәт. ағартушы, артықшылығын, зерттеулерінде, түр сүйенетіндері, жетекшілікпен, соған әлі күнге дейін.

Мен тәуелсіз елдің ұранымын.

Тәуелсіздік - көк аспанда қалықтап ұшқан қорған тәрізді. Үкірдік пен күш бейнеуіне бейнелік сезім. Оз ойыңда, өз сезіміңді және пәні етіп көрсете аласың. Әр азаматтың тәуелсіз бауы өз мемлекетімен басталады. Елдің тәуелсіздігі жарқын балашақтың келісі.

Тәуелсіз ел - бақытты ұрпақ. Елбасының өз жерімізде тәуелсіздікті жариялаған күннен бастап, мемлекетіміз өркендей бастады.

Еліміздің ырықындығы көбейде. Жастарымыздың көздері ашық, көкірегі алу. Сол жастардың қатарына өзіңде кіресің. Қазіргі таңда, озу өркен тәлімді, мамандық таңдау үстіндеміз. Әр тұрға зерттеу мамандық түрін таңдайды. Бірақ, білімнің маңызымыз бір. Ол - елімізді көркейтуді. Елімізді жарқын балашақта жетелейтін жастар. Менің алдыма қойылған отырған мақсаттарымыз бірі - мемлекетіміздің IT технологиясын дамыту. Осы бағытке жету үшін, білім деңгейін арттырудымыз. Басқа елден алған тәжірибемізді, өз еліміз арнаймыз. Жастар ықпалы ел балашақтың жарқын етеді. Ойткені, қазір әр азаматтың білім деңгейі қанаттанғандырады. Білімнің арқасында халқымыз көптеген жетістіктерге жетуде. EXPO-көрмесі, заманауи технологиялар, роботтар осы елге молға бала алады. Сонымен қатар, ең кейінгісі - ұлттың құндылықтарымыз. Тақым өте келе, бүкіл әлем қазақ халқының басты байлықтарымыз білуде. Өнер жатанан, рухани жатанан еліміз көркейтеді. Шетелде күіз үй көрмесіміз, еліміздің ұлы ағандара мен өнер туындаларына арнап ескерткіші.

орнатолуда. Елімізден шыққан талантты жас оқығандар қазақ өңірінің құрбандықтан арттарда. Елдің тарихы жандана түсті. Осындай крәмет салт-дәстүрі бар, түбі терең тарихы, нақалға тәла қазақ (ӘБ) әдебиеті әр адамда таңдандарда. Сондықтан, осы тәуелсіз елдің азаматы бағаналы үшін мақтан тұтанам.

Құрметтандымай келсек, елдің тәуелсіздігі көптеген белестерге жас ашады. Мемлекеттің тәуелсіздігі - азаматтың тәуелсіздігі. Және осы тәуелсіздіктің келілі - жастардың қалында.

2-тапсырма

- 1) Қалыңда екі қойда қайдан табаран білмей күшейіп, баспан қатарына жүргенде, Шекер қойда да өзі жайтасарына қойып еді.
- 2) Бұлар сартқа шаға бергенде, поезд аузында тәлекі тартып тұрған бес-алта жігіт қуырғасты.
- 3) Ауыз үйдің қонағы тарағанына, Қуандық үй ішінің ұзақ шаруасана алданып жүрді.
- 4) Чи бама түр ауғанша қарға данана мейілінше арамдады.
- 5) Тілді салыстарда зерттеудің негізінде анықталған ерекшеліктер бір тілден бір тілдің архитипология не келдіін көрсетпейді.
- 6) Тілді біліміндегі типологиялық бағам та тәуелсіздіктегі грамматика сипаты Әз зерттеулерінде семантикалық (кәтер) категорияларға сүйенетіндіктен белгілі.
- 7) Қалданбалы лингвистика бағамта бейнана қазақ тілі білімінде профессор Асқар Мұбашевтың тәуелсіздігімен өзінің іргелі еңбектерінің арқасында ерекше бір мектеп қалыптасып келеді.
- 8) Қуандық құбылыстарда зерттеуде жаратылған заңдармен басшылықта алып, мәселені соған негізден шешуге ұмтылушылар натуралистер деп аталады.

1-тапсырма. Эссе жазу.

Мен тәуелсіз елдің ұланымын.

Қазіргі таңда елімізде тұрып жатқан әрбір азамат пен азаматшаның жүрегіне мағтанның сезімі кернейді деп ойлаймын. Сан ғасырлар бойы ата-бабаларымаз армандап, аясап келген "Тәуелсіздік" деген ел бағына қонған бұл бақтың тарихи маңызы зор. Ендігі, осы тәуелсіз, азат елдің ұланы ретінде, өлкеміздің дамуына, барынша шарықтап, көркеюіне өз үлесімді қосу арқылы дәлелдеймін келеді.

Біріншіден, болашақта мен IT-кәсіпкері болғын келеді. Бүгінгі күні, бұл саланың ұранысы пай елде, мемлекетте болмасын өте жоғары. Әлемдік тұрғыдан қарасақ, қазір жаңадану үрдісі ауқымыда көлемде жүріп жатыр. Соған сәйкес, ақпараттық технология мағынаы барлығы да цифрландырылуда. Қарал отырсақ, әрине бұндай деңгейге көтерілу үшін, елімізге бірнеше инновациялар қажет. Дегенмен, еліміз бір орында тұрып қалмай, күннен күнге даму үстінде. Сондықтан да, жаңа ақпараттандырылған технологияларды пайдалану мағынаы, мемлекетіміздің алдыңғы орындарынан көрінетініне сенемін. Бұл біртіндеп болса да, едәуір уақытты алады.

Екіншіден, өз басым мемлекетіміздің баста елдермен тереңесі тең болғанын қалаймын. Ол, әрине, өзім сияқты білімді, сапалы жастардың қолында деп есептеймін. Осы жылдан бастап, мемлекет тарапынан, Президентіміздің тапсырмасы бойынша, техникалық университеттерге түсетін түлектерге жеңілдіктер жасалып, арнайы мүмкін-

діктер жасалуда. Яғни, бұл дегеніміз, сол салаға бет бұрған мектеп тұлғаларына, алғашқы жылдан бастап, грант санының өсуі. Елбасолықтың айтуы бойынша, бәзіргі кезде техникалық саланы жаса назарға алған жөн. Еліміздің шетелдік бірнеше университеттерімен келісімге отаруына сәйкес, енді отандық тұлғаларымыздың сонда оқуға мүмкіндіктері бар. Демек, әзірге, еліміздің үлкен мегаполистерінде Алматы, Нұр-Сұлтан қалаларында шетелдік бірнеше университеттер ашылады. Мемлекетімізге бұл тәжірибе алмасон, шетел оқу орындарымен елімізді одан ары қарай қарыштап, дамытуына үлкен негіз бар деп ойлаймын.

Үшіншіден, елімізде бұрын сондай болмаған, өте қолайлы, арнайы жасалған еgov.kz сияқты мемлекетімізге пайдасы тиер, теңдесі жоқ бір веб-сайт ойлап тапқан келеді. Болашақта, интернет желісінің еш ақауы жұмыс жасап тұруына, оның қауіпсіздігіне, өзіндей жастардың бірігіп, сол салаға айтарлықтай пайдасын тиізерміз деген ойдалым.

Қорытындылай келе, еліміздің жарыон болашағы – бәйімді, зерек, жомом-білімге құштар, талпыныс жолары жас ұрпақтың қолында. Біз, жастар, тәуелсіз елімізді жолары деңгейге көтеріп, көршілес елдермен тең дәрежеге жеткізуіміз арқылы өз елімізді, ~~өзі~~ тәуелсіз елдің ұранымен деп еш қолсынбастан айта алатынымызға кәміл сенемін!

2-тапсырма. Қарамен берілген сөздерге морфологиялық таңдау жасау.

табарым, басын, ватырып, ұшырасты, шаруасына, тус
ауғанша, сиртоқшылытын, зерттеулерінде, сүйенетіндігі,
жетекшілігімен, соған

Мен тәуелсіз елдің ұланымын

Отан үшін отқа түсіп, паш аямай шабықасам, өз еліміз жарқын болашағы үшін бағым қандай жасаған еліміздің ұлы туғандарым маңғы қадағымызда, тұлғамызда сақтау әрбір қозғалыс азаматы үшін парыз.

Бі бағамымыз ойлаған ұлы туғандарымыздың әрекеті қазіргі біздің қаламыздан келе ме, біз жасай аламыз ба? Менің ойыма алғашқы жасаған осындай бағым қандайларам қайтаны екінің бірінші қолынан келе бермейді. Біз жастар, еліміздің жарқын болашағы үшін қандай қадамдарға бара аламыз? Білімді білемі туған жерім тәуелсіз мемлекет болып қалайтын. Мен осы елдің тәуелсіз ұланы болып дүниеге келдім. Дегенменде еліміздің дамуына қандай үлес қоса аламын, яғни кім боламын деген сұрақ әлі күнге дейін маған да. Жасақтап жинаған суреті бір-ақ сәтте төгіп аламын ба деп қорқамын. Тәуелсіз болу үшін қандай да қан төгілемін, қандай да бағым жеткім қалам, айтқан қорықтым ескерсек паш дүниеге тітіркеніп, міндетті түрде отан алдындағы борышты өтеу керек деген шешімге келемін. Қандай жағдай жасасақ еліміз алдында қатардағы мемлекет ішінен табылады? Менің ойыма кез-келген жас ұрпақ үшін ең алғашқы мемлекет үшін пайдалы о тек білім алу. Білімді адам ешқандай жерде өзін төмен сезінбейді. Тәуелсіздік алу жолында көптеген ақыл қажеттіліктеріміз пайда болып кез-келген жерде өздеріміз көрсеткіштеріміз, білімдеріміз көрсеткіштеріміз білеміз деп Абай ағамыз былай айтады: адам адамнан тек білім арқылы озар, аи дүние мұрық деген бір сәттік нәрсе болып табылады.

Сондықтан да құрметті жастар сіздерге айтарым тәуелсіз елдің ұрпағы болып дүниеге келдікпе, еліміздің дамуы үшін әрекет жасайық. Жасаған әрбір қадамдымызды ойлап отырып, өзіміз үшін де отанымыз үшін де сон дұрыс болмақ.

Табарын = түбір - табар
жаптау - бн'

Басын жаптау түбір бас бн-жаптау

Үшырасты үш-түбір тә-жаптау.
ырас-жұрнақ

Шаруашына шаруа-түбір
сә - т. жаптауының іі формасы
на-жаптау.

Түс аузашына. Бұл сөз тіркесі ретінде қарасақ мағнасы-кембілзашына
дегенді білдіреді. Аузашына

Артақшылығын түбір-артақ

Зерттеулерінде түбір-зерттеу

Сүйелетіндігі түбір-сүй

Жетекшілікпен түбір-жетекесі.

Соған түбір-соғ аң-жұрнақ.

1-тапсырма

Мен тәуелсіз елдің ұлағатымын

Тәуелсіз елде өмір сүру - бұл әр адамның арманы. Біздің ата-бабаларымыз біздің мемлекетіміздің тәуелсіздігі үшін барлығын жасады. Тәуелсіздік үшін тіпті өзінің қанын құюға дайын болды. Ал қазіргі жастар біздің мемлекетіміз үшін не істеп жатыр?

Әрине, мемлекет үшін барлығын жасап, оны одан әрі қиындатқандықтарға қатысқан жатқан адамдар бар екеніне сенімдімін. Мен өзім де осы адамдардың қатарына жатқандықтан аламын. Себебі қазіргі кезде мен алаңдататын нәрселердің бірі - бұл менің елімнің баламаны бақып келеді.

Мені өте хаттап рәкіметің нәрселердің бірі - бұл қазіргі жастардың өз елінің атын шығаруға, дамуына қолдауға. Мемің ойымыша егер де осылай жаман бақып болса, біздің елімізді жақсы бақымақ күтпейді. Өйткені елдің бақымақ жастардың қолында.

Сөзіңді қорытындылайтын болсам, егер біз еліміздің қолында дамып, ең дамыған (ең) мемлекеттердің ішінен көрініс келе, қазірген бақып іс-әрекеттер жасауымыз керек.

VKO

VKO

VKO

VKO

VKO

VKO

Қатысушының шешімдерін толтыруға арналған өріс / Поле для заполнения решений участника

Парақ / Страница №

A large grid area for filling in solutions or decisions.

Парақтың артқы жағын толтырмаңыз / Обратную сторону листа не заполнять

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІНІҢ
"ДАРЫН" РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ПРАКТИКАЛЫҚ ОРТАЛЫҒЫ
РЕСПУБЛИКАЛЫҚ МЕМЛЕКЕТТІК ҚАЗЫНАЛЫҚ КӘСІПОРНЫ